

Maija Keskitalo, Miia Riihinen & Greta Sandgren

”TÄSSÄ MENEEN MUN RAJAT”

Ohjaustapahtuma 6.-luokkalaisille tytöille seksuaalisesta häirinnästä

”TÄSSÄ MENEE MUN RAJAT”

Ohjaustapahtuma 6.-luokkalaisille tytöille seksuaalisesta häirinnästä

Maija Keskitalo
Miia Riihinen
Greta Sandgren
Opinnäytetyö
Kevät 2016
Hoitotyön koulutusohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma

Tekijät: Keskitalo Maija, Riihinen Miia & Sandgren Greta

Opinnäytetyön nimi: ”Tässä menee mun rajat” Ohjaustapahtuma 6.-luokkalaisille tytöille seksuaalisesta häirinnästä

Työn ohjaajat: Pia Mäenpää ja Marja-Liisa Majamaa

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2016

Sivumäärä: 35+4

12–13-vuotiaat ovat murrosiän kynnyksellä, jolloin seksuaalisuuteen liittyvät asiat, kuten oma keho ja kosketus, alkavat kiinnostaa uudella tavalla. Myös kielteiset ilmiöt, kuten seksuaalinen häirintä, voivat tulla ajankohtaisiksi aiheiksi. Kuudesluokkalaiset tytöt ovat siirtymässä alakoulusta yläkouluun, jossa seksuaalinen häirintä on yleistä. Yläasteikäisistä tytöistä yli puolet on kokenut seksuaalista häirintää koulussa.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli, että ohjaustapahtuman jälkeen kuudesluokkalaiset tytöt ymmärtäisivät, mitä seksuaalinen häirintä on ja miten toimia, jos sitä kohtaa kouluympäristössä. Tarkoituksena oli myös, että tytöt tulevat tietoisiksi oikeudestaan seksuaaliseen koskemattomuuteen. Ohjaustapahtumamme sisälsi diaesityksen ja toiminnallisia tehtäviä, mitkä toteutettiin pääasiassa pienissä ryhmissä. Opinnäytetyömme tulostavoitteena oli järjestää kohderyhmälle toimiva ja hyödyllinen ohjaustapahtuma.

Opinnäytetyömme toimeksiantaja Oulun Tyttöjen Talo auttoi meitä aiheen rajaamisessa sekä ohjaustapahtuman suunnittelussa. Pidimme ohjaustapahtuman Paulaharjun alakoulussa, jonka saimme yhteistyökumppaniksi Oulun Poikien Talon kautta. Teimme ohjausmateriaalin, joka pohjautui opinnäytetyömme tietoperustaan. Se jäi Oulun Tyttöjen Talon käyttöön. Arvioimme ohjaustapahtumaa luokanopettajalta ja oppilailta kerätyn palautteen perusteella. Saamamme palautteen mukaan ohjaustapahtuma oli onnistunut.

Yhteistyökoulussa koettiin, että seksuaalisesta häirinnästä puhuminen on tärkeää. Aiheesta ei ole puhuttu oppilaille tarpeeksi. Opinnäytetyötä tehdessä huomasimme, että alakoulussa tapahtuvasta seksuaalisesta häirinnästä oli haastavaa löytää tutkimustietoa. Kehitysehdotuksena on tutkimuksen tekeminen siitä, milloin seksuaalinen häirintä kouluikäisten keskuudessa alkaa ja millä tavoin se ilmenee. Toisena ehdotuksena on tarkastella sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa seksuaalista häirintää.

Asiasanat: seksuaalisuus, seksuaalinen häirintä, seksuaalikasvatus, sukupuolisensitiivisyys, kouluikäiset

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Nursing and Health Care

Authors: Keskitalo Maija, Riihinen Miia & Greta Sandgren

Title of thesis: "Tässä menee mun rajat"

Supervisors: Pia Mäenpää ja Marja-Liisa Majamaa

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2016 Number of pages: 35+4

12-to 13-year-old girls are on the verge of puberty and the questions concerning sexuality awaken. Positive things such as touching and changes in your body but also negative phenomena such as sexual harassment might become actual. Girls in the 6th grade are about to transition from primary to lower secondary school where experiencing sexual harassment is common. More than half of the girls in lower secondary school have experienced sexual harassment in the school environment.

The purpose of our thesis was to explain the girls in the sixth grade what sexual harassment is and where to seek help if you experience it in the school environment. Also, our purpose was to make the girls aware of their right to bodily integrity. Our lesson included a slideshow and functional exercises that were mainly done in small groups. The aim of our thesis was to create a functional and useful teaching event for the target group.

The commissioner of our thesis, Oulun Tyttöjen Talo (House for Girls of Oulu) helped us outline the topic and plan the teaching event. The organization also provided us with a partner school, Paulaharju primary school, where we held the session. We constructed the teaching material, which was based on the theoretical framework of our thesis. The material was left for Tyttöjen Talo for future use. We evaluated the teaching session based on the feedback we got from the teacher and the students. According to the feedback, the teaching event was successful.

Our partner school considered talking about sexual harassment to be important. Students have not been told enough about it. During the process of our thesis we noticed that it was difficult to find research information on sexual harassment that takes place in primary school. A suggestion for further research is to study when sexual harassment starts to take place among children in school age, and how it occurs. Another topic for future research would be to study sexual harassment that takes place in social media.

Keywords: sexuality, sexual harassment, sexual education, gender sensitivity, school aged

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	PROJEKTIN TAUSTA JA TAVOITTEET	8
3	PROJEKTIN SUUNNITTELU.....	10
3.1	Projektiorganisaatio	10
3.2	Projektin päätehtävät.....	12
4	SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ KOULUSSA	14
4.1	Seksuaalisuus ja seksuaalinen kehitys.....	14
4.2	Seksuaalinen häirintä	15
4.3	Seksuaalikasvatus ja sukupuolisensitiivisyys	17
5	PROJEKTIN TOTEUTUS	20
5.1	Ohjaustapahtuman suunnittelu	20
5.2	Ohjaustapahtuman toteutus	21
6	PROJEKTIN ARVIOINTI.....	24
6.1	Ohjaustapahtuman arviointi.....	24
6.2	Työskentelyprosessin arviointi.....	26
7	POHDINTA	30
	LÄHTEET	33
	LIITTEET	36

1 JOHDANTO

Seksuaalinen häirintä voi olla sanallista, sanatonta tai fyysistä. Tekojen ja sanojen kohteeksi joutunut henkilö kokee häirinnän epämiellyttävänä ja loukkaavana. Häirintä loukkaa toisen seksuaalisuutta tarkoituksenmukaisesti luoden ahdistavan ja nöyryyttävän tilanteen. Siihen kuuluu muun muassa härskit puheet, fyysinen koskettelu, seksuaalisesti värittyneet eleet ja ilmeet sekä vartaan tai yksityiselämään kohdistuvat epämiellyttävät huomautukset. (Tasa-arvovaltuutettu 2015, viitattu 25.3.2015.)

Yhdysvalloissa tehdyssä tutkimuksessa tutkittiin neljässä osavaltiossa yhteensä 784:n ala- ja yläkoulun toimintamalleja seksuaalisen häirinnän suhteen. Tutkimuksessa oppilaat ovat kertoneet kokeneensa pelon, arvottomuuden ja järkytyksen tunteita seksuaalisen häirinnän seurauksena. Näistä oppilaista noin 25 % ei enää keskustellut oppitunnilla yhtä paljon kuin aiemmin, 20 % kärsi keskittymisvaikeuksista ja 17 % kertoi seksuaalisen häirinnän johtaneen poissaoloihin oppitunneilta ja harrastuksista. (Lichty, Torres, Valenti, Buchanan 2008. Viitattu 17.6.2015.)

Seksuaalikasvatuksella tarkoitetaan elämänmittaista toimintaa, jonka avulla hankitaan taitoja, tietoja ja arvoja muun muassa identiteetistä ja seksuaalisista suhteista (Kontula & Meriläinen 2007, 9). Tavoitteena on edistää kohderyhmän hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Seksuaalikasvatus pyrkii kehittämään valmiutta pitää huolta omasta ja toisten terveydestä, ja se tulisi aloittaa hyvissä ajoin. Heille annetaan uutta tietoa, jolla suojella itseään. Tiedon on hyvä olla valmiina ennen kuin sitä joudutaan hyödyntämään käytännössä. Jotta seksuaalikasvatus toimii, sen tulee olla suunniteltua, mielenkiintoista ja motivoivaa tietoa. (Kannas & Peltonen 2006, 182–183.)

Valitsimme opinnäytetyömme aiheeksi seksuaalisen häirinnän vähentämisen ja omien rajojen määrittämisen, koska se on aiheena ajankohtainen ja siitä tulisi puhua kouluyhteisössä. Seksuaalisen häirinnän vaikutukset ovat, paitsi yksilön psyykkisen hyvinvoinnin, mutta myös koulumeinestyrksen kannalta huomionarvoisia. Projektiryhmämme jäsenet halusivat tehdä projektiluontons opinnäytetyön, koska halusimme kokemusta projektityöskentelystä. Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Oulun Tyttöjen Talo, joka toimii Vuollesetlementin alaisena. Työmme oli osa Tyttöjen Talon kouluilla tapahtuvaa seksuaalikasvatusta.

Rajasimme aiheen 12-vuotiaisiin tyttöihin, sillä he ovat murrosiän kynnyksellä, jolloin seksuaalisuuteen liittyvät kysymykset alkavat kiinnostaa uudella tavalla. Pelkästään tytöille suunnattu ohjaustapahtuma mahdollisti sen, että ohjauksen sisältö oli tarkemmin kohderyhmälle suunnattua. Keskityimme opinnäytetyössämme koulussa tapahtuvaan seksuaaliseen häirintään, muuten aiheestamme olisi tullut liian laaja. Opinnäytetyössä käytämme käsitettä ”tytöt”, jolla tarkoitamme kohderyhmämme 12-vuotiaita tyttöjä.

2 PROJEKTIN TAUSTA JA TAVOITTEET

American Association of University Women teki kaksi valtakunnallista tutkimusta vuosina 1993 ja 2001 yhtenevin tuloksin. Arvioltaan 81 % oppilaista on kokenut seksuaalista häirintää kouluvuosiensa aikana. Yli puolet näistä oppilaista koki häirintää joskus ja 27 % koki sitä usein. Lisäksi 54 % oppilaista kertoi seksuaalisesti häirinneensä toista henkilöä. Seksuaalisen häirinnän ilmeneminen lisääntyi iän myötä, ja tytöt kokivat häirintää enemmän kuin pojat. (Fineran & Gruber 2007, viitattu 2.2.2016.)

Kannaksen ja Peltosen (2006,182) mukaan seksuaalikasvatuksen toimivuuden kannalta on tärkeää, että sitä annetaan oikeaan aikaan. Projektimme taustalla oli perusteltu tarve, sillä seksuaalinen häirintä on yleistä ja siitä olisi tärkeää puhua koulussa hyvissä ajoin. Toimeksiantajamme Oulun Tyttöjen Talo näki tämän tarpeen, ja projektiryhmämme kehitteli ohjausmateriaalin seksuaalisesta häirinnästä.

Tavoitteet havainnollistavat projektin tarkoitusta ja lopputulosta. Niiden kuuluu olla selkeitä ja realistisia, jotta ne havainnollistavat konkreettisesti, mihin muutokseen projektilla tähdätään. (Silfverberg 2007, 27.) On tärkeää huomioida, että tavoitteet ovat todenmukaisia ja hyvin rajattuja. Näin ollen ne eivät ole liian suuria ja mahdottomia kokonaisuuksia saavuttaa, vaan ne ovat uskottavia ja toteutettavissa olevia projektin aikana. (Hyttinen 2006, 16,53–55.)

Opinnäytetyömme tavoitteiksi olimme asettaneet tulos- ja laatutavoitteet, lyhyen ja pitkän aikavälin kehitystavoitteet sekä oppimistavoitteen. Tulostavoitteenamme oli suunnitella ja järjestää toimiva ja hyödyllinen ohjaustapahtuma Paulaharjun alakoulun kuudesluokkalaisille tytöille seksuaalisesta häirinnästä.

Alla olevaan taulukkoon 1 listasimme laatutavoitteet kriteereineen. Olimme laatineet ne opettavaisuuden, osallistuvuuden, ymmärrettävyyden ja selkeän tiedon sekä tiedon virheettömyyden ja oikeellisuuden mukaan. Näiden tavoitteiden arvioimista varten jaoimme ohjauksen jälkeen palautelomakkeet opettajalle ja oppilaille. Toimeksiantajamme arvioi jatkuvasti työtämme prosessin aikana ja antoi siihen liittyviä parannusehdotuksia.

TAULUKKO 1. Ohjaustapahtuman laatutavoitteet ja kriteerit

Laatutavoite	Kriteerit
Ymmärrettävä ja selkeä tieto	• Riittävästi, muttei liikaa tietoa • Yleiskieltä • Hyvä ilmaisutapa • Ikätasolle sopiva
Hyvä opettavaisuus	• Kiinnostava tieto • Havainnollistava • Huomiota herättävä
Osallistuvuus	• Selkeät tehtävänannot • Innostava materiaali
Tiedon virheettömyys ja oikeellisuus	• Luotettavat ja ajantasaiset lähdemateriaalit

Koulussa ei ole pidetty aikaisemmin vastaavanlaista ohjaustapahtumaa. Siksi lyhyen aikavälin kehitystavoitteena oli, että kohderyhmä tietää mitä seksuaalinen häirintä on. Pitkän aikavälin kehitystavoitteenamme on, että Tyttöjen Talo voi hyödyntää luomaamme materiaalia jatkossa. Toinen pitkän aikavälin kehitystavoite on, että seksuaalinen häirintä kouluikäisten keskuudessa vähenee.

Oppimistavoitteenamme oli opinnäytetyön aiheen sisäistäminen ja hallitseminen sekä oppia löytämään luotettavaa ja ajantasaista tietoa. Lisäksi tavoitteena oli oppia ohjaamaan kouluikäisiä, sillä projektiryhmällämme ei ollut siitä aiempaa kokemusta. Kolmas tavoitteemme oli oppia työskentelemään projektissa sekä tietää mistä projekti koostuu ja miten se toteutetaan onnistuneesti. Kyseinen työskentelymalli voi tulla työelämässä vastaan.

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli, että tytöt ymmärtäisivät ohjaustapahtuman jälkeen, mitä seksuaalinen häirintä on ja miten heidän tulisi toimia, jos he kohtaavat sitä kouluympäristössä. Lisäksi tarkoituksena oli, että tytöt tulisivat tietoisiksi oikeudestaan seksuaaliseen koskemattomuuteen määrittelemällä omat rajansa. Ohjausmateriaalimme tarkoituksena oli tukea ohjaustapahtumaa, ja sen avulla voidaan keskustella seksuaalisesta häirinnästä jatkossakin.

3 PROJEKTIN SUUNNITTELU

3.1 Projektorganisaatio

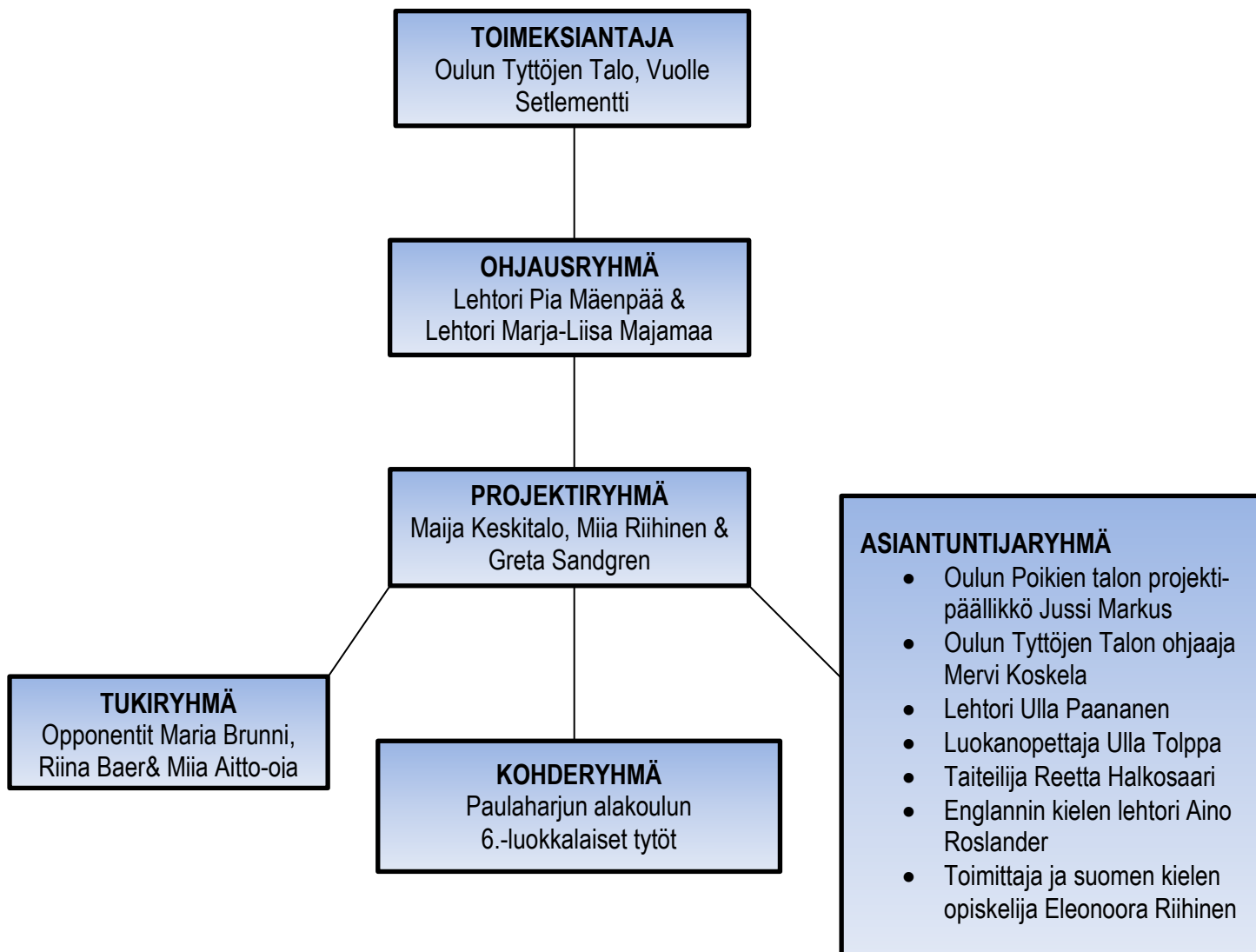
Projektia pitää organisoida, jotta kaikki projektiin kuuluvat tietävät, kenellä on päätösvaltaa ja kuinka paljon. Projektorganisaatiossa kuuluu kuvata jokaisen osallistujan roolit. (Viirkorpi 2000, 25.) On hyvä huomata, että projektin etenemiseen vaikuttavat kaikki projektiin kuuluvat osalliset, ei pelkästään projektiryhmän jäsenet (Karlsson & Marttala 2001, 27). Projektorganisaatiomme on esitelty kokonaisuudessaan kuviossa 1.

Tilaaajaksi määritellään sellainen taho, joka vastaa muun muassa projektin aikataulusta ja resursseista ja kertoo projektin päämäärän. Tilaajan kuuluu olla tietty henkilö, ei kokonainen organisaatio. (Karlsson & Marttala 2001, 27.) Opinnäytetyömme tilaaja eli toimeksiantaja oli Oulun Tyttöjen Talo ja yhdyshenkilönä toimi ohjaaja Mervi Koskela. Ohjausryhmä vastaa projektin seuraamisesta ja sen ohjaamisesta (Silfverberg 2007, viitattu 30.6.2015). Ohjausryhmä antaa tukea vaikeisiin kysymyksiin ja on kiinnostunut projektin etenemisestä (Virtanen 2000, 68). Ohjausryhmäämme kuuluivat lehtori Pia Mäenpää ja lehtori Marja-Liisa Majamaa.

Projektiryhmäläisiltä vaaditaan osaamista työskennellä projektin vaatimilla tavoilla ja kykyä toimia muiden ihmisten kanssa. Projektiryhmän jäsenen on tärkeä ymmärtää, että muut jäsenet voivat muokata hänen tekemäänsä työtä. Ryhmän jäsenten kuuluu päästä yhteisymmärrykseen projektin tilaajan kanssa ja antaa omaa osaamista projektin hyväksi. (Karlsson & Marttala 2001, 27.) Projektiryhmään kuuluivat Greta Sandgren, Miia Riihinen ja Maija Keskitalo. Osallistuimme kaikki tasapuolisesti opinnäytetyön eri vaiheisiin. Tukiryhmäämme kuuluivat muut opiskelijat, jotka tekivät samaan aikaan kanssamme opinnäytetyötä. Tärkeimpiä heistä olivat opponentit Maria Brunni, Riina Baer ja Miia Aitto-Oja, joilta saimme neuvoja ja vertaistukea.

Projektimme asiantuntijaryhmään kuului lehtori Ulla Paananen, joka toimi alussa yhdyshenkilönä projektiryhmämme ja Tyttöjen Talon välillä sekä auttoi meitä opinnäytetyömme aiheen rajaamisessa. Asiantuntijaryhmään kuului myös Oulun Poikien Talon projektipäällikkö Jussi Markus. Hän teki yhteistyötä Paulaharjun alakoulun kanssa, ja hänen avullaan yhteistyömme koulun kanssa alkoi. Jussi Markus ohjasi meitä projektiin kuuluvan ohjaustapahtuman suunnittelussa. Englannin

kielen lehtori Aino Roslander sekä toimittaja ja suomen kielen opiskelija Eleonoora Riihinen auttoivat meitä loppuraportin kieliasun tarkistamisessa. Taiteilija Reetta Halkosaari suunnitteli ja piirsi materiaalin väritystehtävään. Pidimme projektiin kuuluvan ohjaustapahtuman Paulaharjun alakoululla, joten 6.-luokkalaiset tytöt olivat projektimme kohderyhmä.

KUVIO 1. Projektiorganisaatio

3.2 Projektin päätehtävät

Projektin vaiheistaminen auttaa ymmärtämään työn kokonaisuutta (Silfverberg 2007, viitattu 1.7.2015). Projekti kannattaa jakaa välitavoitteisiin. Aikataulun hyvä suunnittelu auttaa vastaamaan tärkeisiin kysymyksiin, kuten esimerkiksi mitkä osa-alueet voivat viivästyttää projektia tai valmistuuko projekti sovitussa ajassa. Projektin vaiheita voidaan nimittää virstanpylväiksi. Yhden virstanpylvään saavutettua on helppo arvioida, että eteneekö projekti haluttuun suuntaan. (Karls-son & Marttala 2001, 64–65.) Taulukossa 2 on kuvattu projektimme päätehtävät aikatauluineen ja niiden lopputulokset.

Ensimmäinen vaihe opinnäytetyössämme oli aiheen valinta ja projektin alustava suunnittelu, min-
kä aloitimme helmikuussa 2015. Halusimme tehdä toiminnallisen opinnäytetyön, joten se oli en-
simmäinen kriteeri miettiessämme aihetta. Löysimme opinnäytetyön aiheen Oulun ammattikor-
keakoulun TKI-pankista, ja otimme yhteyttä lehtori Ulla Paanaseen, joka on tehnyt yhteistyötä
Tyttöjen Talon kanssa. Maaliskuussa aloitimme tietoperustan kirjoittamisen, eli perehdyimme
aiheeseen. Haastavaa oli rajata aihetta sekä löytää luotettavia ja ajantasaisia lähteitä. Tietoperus-
taa kirjoitettaessa pidimme Tyttöjen Talon kanssa kaksi tapaamista, joissa suunnittelimme projek-
tia. Tapaamisissa päätettiin, että pidämme ohjaustapahtuman. Ensimmäisessä tapaamisessa
Tyttöjen Talolla allekirjoitettiin aiesopimus ohjaaja Mervi Koskelan kanssa.

Heinäkuusta marraskuuhun teimme suunnitelmaa ja suunnittelimme ohjaustapahtumaa. Syys-
kuussa tapasimme Tyttöjen Talolla ja saimme tarkennusta siihen, minkälainen ohjaustapahtuma
voisi olla. Samalla allekirjoitettiin yhteistyösopimus ohjaaja Mervi Koskelan kanssa. Sovimme,
että tekijänoikeudet jäävät projektiryhmälle. Oulun Tyttöjen Talo saa kuitenkin luovuttaa materiaa-
lin muiden Tyttöjen Talojen käyttöön. Seuraavaksi tapasimme lokakuussa, jolloin saimme ohjaaja
Mervi Koskelalta ja Poikien Talon projektipäällikkö Jussi Markukselta ohjausta muun muassa
siitä, miten tehdä ikätasolle sopiva ohjaustapahtuma.

Greta Sandgren otti yhteyttä taiteilija Reetta Halkosaareen, joka suunnitteli ja piirsi materiaalin
väritystehtävään. Ohjaustapahtuma pidettiin Paulaharjun alakoululla 26.11.2015. Samalla luo-
kanopettaja Ulla Tolppa allekirjoitti yhteistyösopimuksen, jossa kaikki tekijänoikeudet luovutettiin
meille. Ohjaavat opettajat allekirjoittivat projektiryhmän ja Tyttöjen Talon välisen yhteistyösopi-
muksen. Loppuraportin kirjoittamisen aloitimme tammikuussa 2016. Loppuraportin tekemisessä

käytimme apuna Oulun ammattikorkeakoulun opinnäytetyöpajoja. Esitimme opinnäytetyömme Tyttöjen Talolla 22.2.2016.

TAULUKKO 2. Opinnäytetyön päätehtävät

Päätehtävä	Sisältö ja lopputulos	Aikataulu
Aiheen valinta ja ideoiminen	Aiheen valinta ja alustava opinnäytetyön suunnittelu ja ideoiminen Tietoperustan työpajatuntien aloittaminen ja opinnäytetyön tekemiseen perehtyminen Lopputulos: valitsimme aiheen opinnäytetyölle	2/2015–3/2015
Perehtyminen aiheeseen	Aiheen rajausta Teoriatiedon etsiminen tietoperustaan ja aiheeseen perehtyminen Alustavan tietoperustan esittäminen opinnäytetyöpajassa Tapaaminen Tyttöjen Talolla, alustava tapahtuman suunnittelu, aiesopimuksen allekirjoittaminen Lopputulos: tietoperustan valmistuminen ja sen esittäminen	3/2015–6/2015
Projektin suunnittelu	Projektisuunnitelman tekeminen Tapaaminen Tyttöjen Talolla 7.9.2015, yhteistyösopimuksen allekirjoittaminen Tapaaminen Tyttöjen Talolla 13.10.2015, ohjaustapahtuman suunnittelu Ohjaustapahtuman suunnittelu yhteistyökoulun kanssa Lopputulos: ohjaustapahtuma valmis pidettäväksi	7/2015–11/2015
Projektin toteuttaminen	Yhteistyösopimuksen allekirjoittaminen yhteistyökoululla Ohjaavat opettajat allekirjoittavat yhteistyösopimuksen Lopputulos: ohjaustapahtuma toteutetaan yhteistyökoululla 26.11.2015	11/2015
Projektin päättäminen	Opinnäytetyöpajoissa työskenteleminen Loppuraportin kirjoittaminen Lopputulos: opinnäytetyön esittäminen Tyttöjen Talolla 22.2.2016.	1/2016–2/2016

4 SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ KOULUSSA

4.1 Seksuaalisuus ja seksuaalinen kehitys

Seksuaalisuutta ei voi erottaa ihmisestä vaan se on oikeus, joka kuuluu kaikille. Se muokkautuu läpi elämän ja on osa hyvinvointia, elämänlaatua sekä terveyttä. Seksuaalisuus kuvastaa ihmisen elämän tarkoitusta ja jatkuvuutta, parisuhteen tärkeitä tunteita, tarpeita sekä haavoittuvuutta. Seksuaalisuus on ihmisen perustarve, ja siihen voidaan lukea muun muassa kontaktin, hellyyden sekä fyysisen tyydytyksen tunteet. WHO:n mukaan seksuaalisuuteen kuuluu muun muassa lisääntyminen, seksuaali-identiteetti sekä mielihyvä. (Ryttyläinen & Valkama 2010, 11–13.) Seksuaalisella identiteetillä tarkoitetaan ihmisen käsitystä omasta seksuaalisuudestaan (Kalliopuska 2005, 177).

Seksuaalisuus voidaan jakaa biologiseen, sosiokulttuuriseen sekä psykologiseen ulottuvuuteen. Niiden välinen suhde vaikuttaa siihen, minkälaiseksi ihminen kokee oman seksuaalisuutensa. Ihmiset antavat erilaisia painoarvoja ja tulkintoja seksuaalisuudelle riippuen elämänvaiheesta. Biologiseen ulottuvuuteen kuuluvat esimerkiksi syntyvyyden säännöstely, kasvu ja kehitys sekä fyysinen ulkonäkö. Sosiokulttuurinen ulottuvuus käsittää muun muassa lait, uskonnot, kulttuurit sekä etiikan. Psykologista ulottuvuutta ovat kehonkuva, minäkuva sekä kokemukset. (Ryttyläinen & Valkama 2010, 11–13.)

Seksuaalioikeudet kuuluvat kaikille, ja jokaisella on oikeus päättää omaan seksuaalisuuteen liittyvistä asioistaan. Seksuaalioikeuksiin kuuluvat muun muassa oikeus tasa-arvoon ja elämään vapaana kaikesta syrjimisestä, oikeus vapaaseen ja aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen sekä oikeus elämään, vapauteen, turvallisuuteen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen. Alaikäisten seksuaalioikeuksissa tulee huomioida lapsen kehitystaso ja kyky soveltaa seksuaalioikeuksia. (Ihmisoikeudet 2015, viitattu 30.3.2015.)

Kouluikäisen tytön keskeinen kehityshaaste on kehittyä tasaisesti niin psyykkisesti, fyysisesti kuin sosiaalisestikin. Varsinkin fyysinen kehitys saattaa tapahtua paljon ennen muita kehitysvaiheita. Se voi luoda paineita liittyä aikuisten maailmaan ja joissain tapauksissa kulttuurimme saattaa jopa johdatella tähän asetelmaan. Esimerkiksi nähdessään seksuaalista kuvastoa heillä ei ole välttä-

mättä mahdollisuuksia käsitellä näkemäänsä asiaa, ja he saattavat jäädä yksin kysymystensä kanssa. Tässä iässä tapahtuvat muutokset voivat aiheuttaa pelkoja, joten niistä olisi hyvä keskustella kotona ja koulussa. (Jokela & Pruuki 2010, 43, 46, 48–49.)

Opetushallituksen kehittämä Seksuaalisuuden portaat-tunnekasvatusmalli kuvaa niitä kehityksen vaiheita, joiden kautta edetään vastuullista seksuaalista käyttäytymistä kohti. 11–12 vuoden iässä ihastumisen kohteena on yleisesti hyväksytty ja arvostettu henkilö. Käsitys omasta elämänhallinnasta sekä ihailtavuudesta voimistuu. Tässä iässä opetellaan oman käytöksen hillitsemistä voimakkaan tunteen vallassa ja käsitys ystävyydestä sekä kumppanuudesta vahvistuu. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2015, 8, 23.) Kouluikäisen tyypillinen käsitys rakkaudesta on usein romanttinen, ja he opettelevat leikkien kautta seurusteluun kuuluvia normeja. Kouluikäisellä seurustelu on enemmänkin yhteisöllinen tapahtuma kuin intiimi kahdenkeskeinen suhde. (Jokela & Pruuki 2010, 46.)

Nykypäivän seksuaalisoitunut kulttuuri tulee esille myös lasten ja nuorten elämässä. Tytöt tarvitsevat arvostavaa suhtautumista ympäristöltään, jotta he voivat kehittää tasapainoisen suhteen kehoonsa ja seksuaalisuuteensa. Tytöt saattavat etsiä tietoa seksuaalisuuteen liittyvistä asioista jo paljon ennen kuin aikuiset huomaavat niin tapahtuvan. (Jokela & Pruuki 2010, 47–48.) Tyttöjen kasvu ja kehitys tapahtuvat eri aikaan kuin pojilla. Pojilla fyysistä kasvua tapahtuu murrosiän jälkeenkin, kun taas tytöillä kasvu ja kypsyminen tapahtuvat samanaikaisesti. (Koistinen, Ruuskanen & Surakka 2004, 77.)

4.2 Seksuaalinen häirintä

Seksuaalinen häirintä voi olla sanallista, sanatonta tai fyysistä. Tekojen ja sanojen kohteeksi joutunut henkilö kokee häirinnän epämiellyttävänä ja loukkaavana. Häirintä loukkaa toisen seksuaalisuutta tarkoituksenmukaisesti luoden ahdistavan ja nöyryyttävän tilanteen. Siihen kuuluu muun muassa härskit puheet, fyysinen koskettelu, seksuaalisesti värittyneet eleet ja ilmeet sekä vartaan tai yksityiselämään kohdistuvat epämiellyttävät huomautukset. (Tasa-arvovaltuutettu 2015, viitattu 25.3.2015.) Suomalaisen tutkimuksen mukaan kyselyyn vastanneista tytöistä 10 % oli kokenut vastentahtoista intiimien kehon alueiden koskettelua. Tulokset saatiin valtakunnallisen seksuaaliterveyskilpailun vastauksien avulla. (Kontula & Meriläinen 2007, 22, 129.)

Seksuaalinen häirintä koetaan usein vallankäytön muotona eikä sitä yleensä tunnisteta yksittäisestä tapahtumasta (Vilka 2011, 37). Seksuaaliseksi häirinnäksi määritellään sellainen teko, jota vastaan ei kykene puolustautumaan. Huomiosta kieltäytyminen ei kuitenkaan ole yksinkertaista tai ongelmattonta. (Aaltonen 2006, 170.) Seksuaalisuutta ja seksiä käytetään häirinnässä ja ahdistelussa keinoina eivätkä ne välttämättä ole toiminnan päämääriä. Rajaa seksuaalisen häirinnän ja esimerkiksi seksistisen vitsin välillä on vaikea määritellä. Riippuu aina yksilöstä ja tilanteesta, mikä on loukkaavaa sekä millaiset rajat ovat kosketelussa ja etäisyyden pitämisessä. Jokainen yksilö kuitenkin määrittää omat rajansa, kuten sen, minkä kokee seksuaalisena häirintänä. (Vilka, 2011, 36–37.)

Seksuaalinen häirintä koulussa vaihtelee tavoiltaan ja kohteiltaan. Yhteisö koulussa on erityinen, sillä seksuaalinen häirintä tapahtuu yleensä alaikäisten oppilaiden kesken ja joissain tapauksissa oppilaan ja opettajan välillä. Koulussa ilmenevä seksuaalinen häirintä on tyypillisesti nimittelyä, kuten huorittelua ja homottelua. Häirintä voi näkyä myös rintojen kosketeluna, kohteen seksuaalisuuteen liittyvien huhujen levittämisenä, alusvaatteiden repimisenä tai seksististen viestien lähetyksenä. (Vilka 2011, 40.) On yleistä, että häirintä liittyy seksuaaliseen suuntautumiseen, sukupuolen rooliin ja tyyliin. Oppilaiden kesken sanallista kiusaamista ja seksuaalista häirintää ei usein huomioida huolimatta niiden yleisyydestä. Syyksi on esitetty se, että nuorilla itselläänkin on vaikeuksia tunnistaa, missä tapauksissa nimittely on kiusaamista ja milloin ei. (Vilka 2011, 48.)

Seksuaalisella häirinnällä on havaittu olevan haitallisia vaikutuksia oppilaiden koulunkäyntiin, mikä vaikuttaa suoraan jatkumahdollisuuksiin. Koulukokemuksilla on monien tutkijoiden mukaan vaikutusta seksuaalisuuteen ja sukupuolisten suhteiden rakentumiselle. Erottelua hyviin ja huonoihin naisiin ei muodosteta koulussa, mutta sen soveltamista opiskellaan koulun pihalla. (Aaltonen 2006, 243.) Seksuaalista häirintää voidaan verrata mihin tahansa käsiksi käymiseen tai väkivaltaan, sillä se kohdistuu henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Seksuaalisen häirintä voi aiheuttaa itseluottamuksen heikkenemistä, omanarvontunnon huononemista ja hyvinvoinnin sekä jaksamisen alenemista. (Vilka 2011, 100.)

4.3 Seksuaalikasvatus ja sukupuolisensitiivisyys

Kouluikäinen kykenee luopumaan itsekeskeisyydestä ja pystyy ajattelemaan, että muilla voi olla erilainen käsitys tilanteista kuin hänellä itsellään. Kuitenkin vasta kouluiän loppuessa lapsi pystyy kunnolla eriytymään vuorovaikutuksesta ja näkemään tilanteen kolmannen ihmisen näkökulmasta. (Ahonen, Nurmi, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2006, 81–83.) Keskeinen opetusmalli kouluikäisille on toiminnallisuus, jonka kautta he odottavat saavansa uusia kokemuksia (Jokela & Pruuki 2010, 131). Ominaisuudet, jotka liittyvät kognitioihin, sosiaalisiin kykyihin ja motivaatioon ovat tärkeitä oppimiseen vaikuttavia tekijöitä. Myös omat uskomukset ja kyvyt liittyvät siihen, miten he tulevat selviämään haastavista oppimistilanteista. Kouluikäisellä saattaa ilmetä tarkkaavaisuuteen liittyviä ongelmia, mikäli tapahtumaan ei liity motivaatiota tai innostusta. (Ahonen ym. 2006, 90,100.)

Opetukseen osallistuvalla oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Opetuksen järjestäjällä on velvollisuus laatia suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi kiusaamiselta, häirinnältä ja väkivallalta. Järjestäjän tulee myös toteuttaa suunnitelma ja seurattava sen noudattamista. Jos koulussa tai koulumatkalla tapahtuu kiusaamista, häirintää tai väkivaltaa, tulee opettajan tai rehtorin ilmoittaa heti tiedon saatuaan toimintaan syyllistyneen ja kohdistuneen oppilaan huoltajille. (Perusopetuslaki 628/1998 7:29 §, viitattu 2.5.2015.) The Expect Respect -projektin tarkoituksena oli vähentää kiusaamista ja seksuaalista häirintää koulussa luomalla myönteinen kouluympäristö, jossa ei hyväksytty sopimatonta käytöstä ja jossa henkilökunnalla on yhdenmukainen toimintamalli tapausten suhteen. Projektin tutkimustulokset osoittavat, että koulun henkilökunnalle tulisi tarjota koulutusta seksuaalisen häirinnän tunnistamisessa ja oikeanlaisessa puuttumisessa. (Becker, Meraviglia, Robertson, Rosenbluth & Sanchez 2003, viitattu 3.2.2016.)

Seksuaalikasvatuksella tarkoitetaan elämänmittaista toimintaa, jonka avulla hankitaan taitoja, tietoja ja arvoja muun muassa identiteetistä ja seksuaalisista suhteista (Kontula & Meriläinen 2007, 9). Tavoitteena on edistää kohderyhmän hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta. Seksuaalikasvatus pyrkii kehittämään valmiutta pitää huolta omasta ja toisten terveydestä, ja se tulisi aloittaa hyvissä ajoin. Ensin pyritään saamaan oppilaat ymmärtämään omaa seksuaalisuuttaan ja tuntemaan itsensä arvokkaaksi. Heille annetaan uutta tietoa, jolla suojella itseään. Tiedon on hyvä olla valmiina ennen kuin sitä joudutaan hyödyntämään käytännössä. Jotta seksuaalikasvatus toimii, sen tulee olla suunniteltua, mielenkiintoista ja motivoivaa tietoa. (Kannas & Pelttonen 2006, 182–183.)

Seksuaalikasvatuksen sisältöön vaikuttavat muun muassa kulttuurilliset ja yhteiskunnalliset asiat sekä oppilaiden ympäristö. Ihanteellista olisi ohjaajan innostunut asenne, sillä silloin asia välittyy parhaiten eteenpäin. (Kannas & Peltonen 2006, 89–91.) Käsitteiden selkeyttäminen ja kohderyhmän ajattelun aktivointi keskustelun kautta ovat parhaita keinoja, jotka auttavat ymmärtämään käsiteltäviä asioita. Keskustelu voi tapahtua niin luokkakavereiden kuin luotettavan aikuisenkin kanssa. Materiaalia voi käyttää tukena, mutta sen tulisi olla testattua ja hyväksi todettua. Hyvä materiaali on sellainen, joka on oppilailla koko ajan saatavissa. Silloin oppilas voi palata asian äärelle, kun se tulee hänen elämässään ajankohtaiseksi. On myös tärkeää kertoa, mistä luotettavaa tietoa voi lähteä etsimään. (Kannas & Peltonen 2006, 182–183.)

Jotta pystyy puhumaan luontevasti seksuaalisuudesta, on hyvä miettiä sopivat sanat, joita käyttää. Silloin puhuminen on sujuvampaa. Sanavarastoa voi harjoittaa opettelemalla esimerkiksi samoja sanoja, joita kohderyhmä käyttää. On myös hyvä esitellä heille niin sanotut viralliset sanat kyseisistä asioista. Lääketieteellisen tai muuten vaikeasti ymmärrettävän sanaston käyttäminen hämmentää kuulijaa, joten niitä tulee välttää. Lapsuudessa ja nuoruudessa opetusmateriaaleista käyttöönotetut sanat voivat määritellä seksuaalisuutta myös myöhemmällä iällä. (Aho, Kotiranta-Ainamo, Pelander & Rinkinen 2008, 42–43.)

Seksuaalisuuteen liittyviä asioita tulisi käsitellä asiallisesti ja ilman häpeää, jotta lapsi tai nuori oppii keskustelemaan aiheesta ja hakemaan tarvittaessa apua. Moralisointi, pelottelu ja häpeän aiheuttaminen ovat opetustyyliä, joita nuoret ennakkoon pelkäävät, ja niitä tulee ehdottomasti välttää seksuaalikasvatuksessa. (Aho ym. 2008, 42–43.) Tavoitteena on päästä tilanteeseen, jossa seksuaalisuudesta voidaan puhua avoimesti ja leikkillisesti. (Kannas & Peltonen 2006, 158–159). Yksi hyvä tapa on korostaa kohderyhmän omaa valinnanvapautta ja vastuuta. Itsemääräämisoikeutta omaan kehoon ja seksuaalisuuteen ei voi koskaan tarpeeksi korostaa. Jokaisella on oikeus määritellä, minkälainen kohtelu on itselle sopivaa. (Aho ym. 2008, 42–43.)

Sukupuolisensitiivisyydellä huomioidaan sukupuolen arvot ja erot yhteiskunnassa, mutta ei kuitenkaan toimita pelkästään niitä vahvistaen. Sukupuolisensitiivisyyden tarkoituksena ei ole luoda neutraalia ympäristöä, vaikka sukupuoliin kohdistuvia paineita ja rajoja pyritään rikkomaan. (Aaltonen 2012, viitattu 25.3.2015.) Sukupuolisensitiivisyydessä täytyy siis huomioida, miten sukupuoli vaikuttaa arkipäivässä, toimintatavoissa ja ymmärretyksi tulemisessa. (Cantell 2010, 211).

Aikuisten suhtautuminen ja käyttäytyminen on olennaista koululaisen identiteetin muodostumiselle. Koulu voi toimia koko perheelle paikkana, jossa eettiset kysymykset saavat konkreettisen muodon. Tärkeinä kohtina ovat sukupuolisuuteen ja seksuaalisuuteen liittyvät näkökulmat. Niitä pitää käsitellä koulussa, jotta lasten ja nuorten identiteetit pääsevät kehittymään. Sukupuolisensitiivisyyden tulisi ilmetä opettajien ja oppilaiden välisissä suhteissa ulottuen myös perheisiin. Se tulisi ottaa huomioon myös opettajien välisissä suhteissa. (Cantell 2010, 209, 211.)

5 PROJEKTIN TOTEUTUS

5.1 Ohjaustapahtuman suunnittelu

Aloitimme ohjaustapahtuman suunnittelun elokuussa 2015. Halusimme, että ohjaustapahtuma on mahdollisimman toiminnallinen ja luennointia on rajallisesti. Alussa suunnittelimme, että tytöt tekevät ryhmissä postereita, joista näkyy kielteinen suhtautuminen seksuaaliseen häirintään. Postereita tehdessä tytöt saavat jutella seksuaalisen häirinnän herättämistä ajatuksista. Tarkoituksena oli laittaa valmiit posterit koulun käytäville. Lisäksi suunnittelimme, että esitämme tytöille esimerkkitapauksia seksuaalisesta häirinnästä ja niihin liittyviä kysymyksiä. Ohjaustapahtuman lopuksi tytöt allekirjoittavat yhteisen sopimuksen, jossa luvataan, ettei heidän koulussaan ole seksuaalista häirintää. Nämä ideat esittelimme ohjaaja Mervi Koskelalle ja projektipäällikkö Jussi Markukselle syyskuussa. He olivat sitä mieltä, että ohjaustapahtumassa olisi hyvä olla useita toiminnallisia tehtäviä ja muistuttivat käytettävissä olevan ajan rajallisuudesta. Tapaamisessa kuulumme myös toisen opinnäytetyöryhmän ohjaustapahtumasta, joka herätti uusia ajatuksia.

Saadun ohjauksen ja uusien ideoiden myötä aloimme muokata ohjaustapahtuman sisältöä. Pian olimme saaneet suunniteltua ohjaustapahtuman lopullisen sisällön. Päätimme aloittaa esittelemällä itsemme sekä kysymällä herätteleviä ja aiheeseen johdattelevia kysymyksiä. Sen jälkeen suunnittelimme pitävämme kosketusharjoituksen, jossa kosketetaan luokkakaveria sopivalla ja mukavalla tavalla. Harjoituksen jälkeen kerromme seksuaalisesta häirinnästä sekä omista rajoista ja havainnollistamme teorial tietoa esimerkkitilanteiden avulla. Seuraavaksi tulee toinen toiminnallinen tehtävä, jossa tytöt värittävät mallipohjaan alueet, joita sallisivat luokkakaverin koskettavan. Tehtävän jälkeen kerromme tytöille ohjeet, miten toimia kohdattaessa seksuaalista häirintää. Tämän jälkeen jaamme tytöt ryhmiin, joissa he saavat miettiä kysymystä ”Miten haluan, että minua kohdellaan koulussa?” Tytöt kokoavat vastaukset yhdelle posterille, joka jää luokan seinälle. Ohjaustapahtuman lopuksi teemme kosketusharjoituksen uudestaan, jos aikaa jää. Tapahtuman jälkeen kysymme tapahtumassa mukana olleilta ohjaajalta Mervi Koskelalta ja luokanopettaja Ulla Tolpalta palautetta. Suunnittelimme, että luokanopettaja kerää palautteen oppilailta seuraavana päivänä, jolloin myös haemme ne.

5.2 Ohjaustapahtuman toteutus

Ennen ohjaustapahtumaa valmistelimme koululle mainoksen tapahtumasta ja tiedotteen tyttöjen vanhemmille. Lisäksi teimme valmiiksi palautelomakkeet ja askartelimme posteripohjan ohjaustapahtumaa varten. Tapahtuman ohjelmaa harjoittelimme yhdessä etukäteen, jotta saimme sen sujuvaksi. Juuri ennen ohjaustapahtumaa meille selvisi tarkalleen käytettävissä oleva aika, joka osoittautui kahden oppitunnin pituiseksi. Opettajalla oli myös valmiina ohjelmaa oppilaille, jos aikaa jää käyttämättä. Ohjaustapahtuman sisältö ja aikataulutus ovat esitetty taulukossa 3.

Ohjaustapahtuman aloitimme suunnitelmien mukaan lyhyellä alustuksella, jossa esittelimme itsemme ja kysyimme tytöiltä, onko seksuaalinen häirintä heille aiheena tuttu. Sen tarkoituksena oli orientoida tytöt aiheeseen. Alustuksen aikana huomasimme tyttöjen hihittelevän aiheesta, minkä vuoksi he eivät pystyneet kunnolla keskittymään. Tilanteen jännityksen purkamiseksi kehoitimme tyttöjä nauramaan kerralla oikein kunnolla. Näin tilanne saatiin rauhoitettua ja pystyimme jatkamaan eteenpäin.

Sanattomalla vuorovaikutuksella, kuten katseella, on suuri merkitys. Sen kautta lapsi kokee itsensä rakastetuksi ja nähdyksi sekä tuntee voivansa luottaa ihmisiin. (Korhonen, S. 2008. Viitattu 10.2.2015.) Seuraavaksi ohjasimme tyttöjä tekemään kosketusharjoituksen, jonka tarkoituksena oli muistuttaa tyttöjä mukavan kosketuksen merkityksestä. Tytöt nousivat seisomaan ja koskettivat vierustoveria mukavalla tavalla. Samalla esitimme tytöille kysymyksiä, kuten miltä kaverin kosketus tuntui. Tarkoituksena oli havainnollistaa mukavan kosketuksen merkitys ja sen tarpeellisuus.

Tämän harjoituksen jälkeen puhuimme omista rajoista ja niiden määrittelemisestä sekä toisten rajojen kunnioittamisesta. Kerroimme myös, mitä seksuaalinen häirintä on ja minkälaista on oikeanlainen kosketus. Tässä palasimme aiemmin tehtyyn kosketusharjoitukseen. Halusimme korostaa oikeanlaisen ja vääränlaisen kosketuksen eroja sekä oikeutta seksuaaliseen koskemattomuuteen. Lisäksi korostimme, että heillä voi olla kavereiden välillä erilaisia rajoja kuin muiden oppilaiden kanssa. Havainnollistimme tätä omakohtaisella esimerkillä. Tutkimuksien mukaan opettajan omakohtainen kokemus aiheesta on tiedon ymmärtämisen kannalta edesauttava asia (Kontula, O. & Meriläinen, H. 2007, 113).

Seksuaalikasvatuksen tueksi opettajat toivoivat materiaalia. Opetukseen tueksi haluttiin toiminnallisia menetelmiä, kuten tehtäviä, kyselyitä ja pelejä. Materiaalia toivottiin erityisesti tyttöjen kehon koskemattomuudesta. (Kontula, O. & Meriläinen, H. 2007, 55). Ensimmäinen toiminnallinen osuus oli väritystehtävä, joka on liitteenä 1. Tehtävän tarkoituksena oli määrittää omat rajat värien avulla. Punainen kuvaa kiellettyä aluetta, johon koulukaverilla ei ole lupaa koskea. Vihreä kuvaa aluetta, johon saa koskea. Kerroimme oppilaille kosketuksen eri luonteista ja painotimme, ettei kosketus ole väärin. Kosketus on sallittua, jos molemmat kokevat sen hyväksi. Oppilaat pohdiskelivat, että koskettaminen on sallittua eri ihmisille eri paikkoihin eikä vihreäksi väritetyllekään alueelle saa aina koskea.

Itsensä ilmaiseminen kehittyi ryhmätyöskentelyssä. Lisäksi tiedon sisäistäminen edistyy ja sitä käsitellään monipuolisesti ryhmässä, jolloin eri näkemykset tulevat esiin. Myöhemmin tietoa käsitellään laajemmin luokkayhteisössä. (Kauppila, R. 2000, 155–158.) Tehtävän jälkeen keskustelimme siitä, miten voi toimia kohdatessaan seksuaalista häirintää koulussa. Havainnollistimme tytöille erilaisia toimintamalleja esimerkkien avulla ja keskustelimme niistä. Toisessa toiminnallisessa osuudessa jaoin tytöt ryhmiin. Pyysimme toiminnallisessa osuudessa tyttöjä pohtimaan, miten he haluaisivat itseään kohdeltavan koulussa. Annoimme esimerkkejä, kuten ”minua saa kehua” tai ”minun ulkonäköäni ei saa arvostella”. Ryhmätyöskentelyn aikana huomasimme tyttöjen keksivän paljon esimerkkejä, kuten ”minua saa naurattaa” ja ”minua ei saa kiusata”. Tytöt kävivät kirjoittamassa keksimänsä lauseet posteriin, jotka kävimme vielä yhdessä läpi. Tehtävään meni enemmän aikaa kuin olimme suunnitelleet. Posterit jätettiin luokan seinälle.

Olimme aikaisemmin suunnitelleet jättävämmekin palautteen keräämisen opettajalle. Käytettävissä olevan ylimääräisen ajan vuoksi jaoinmekin heti tapahtuman jälkeen palautelomakkeet tytöille ja luokanopettajalle täytettäväksi, mitkä ovat liitteinä 2 & 3. Näin saimme palautteen heti mukaan ja ohjaustapahtuma oli tytöillä ja luokanopettajalla tuoreena mielessä. Palautteen jälkeen teimme vielä saman kosketusharjoituksen kuin alustuksessa ja kiitimme tyttöjä osallistumisesta. Ohjaustapahtuman jälkeen luokanopettaja halusi antaa meille vielä suullista palautetta. Ohjaaja Mervi Koskela ei päässyt tapahtumaan, joten toimeksiantajan palaute tapahtumasta jäi saamatta.

TAULUKKO 3. Ohjaustapahtuman sisältö ja aikataulu

Sisältö	Oppimistavoite	Ohjausmenetelmä	Havainnollistaminen	Aika
Alustus	Orientoituminen aiheeseen Sopivan kosketuksen ymmärtäminen	Esittely ja herätteleviä kysymyksiä Suullinen ohjaus kosketusharjoitukseen	Kysymykset Kosketusharjoitus: Kosketetaan koulukaveria sopivalla ja mukavalla tavalla	10 min
Teoriaosuus	Mitä seksuaalinen häirintä on, ja mitä omilla rajoilla tarkoitetaan	Kysymykset	Diaesitys Esimerkit	10 min
Toiminnallinen osuus 1: väritystehtävä	Omien rajojen määrittäminen	Suullinen ohjeistus tehtävään	Väritettävä mallipohja	10 min
Toimintamallien esittäminen	Tytöt tietävät, mitä tehdä kohdatessaan seksuaalista häirintää koulussa	Keskustelu	Diaesitys Esimerkit	10 min
Toiminnallinen osuus 2: posterit	Tytöt miettivät, miten haluavat tulla kohdelluksi koulussa	Suullinen ja kirjallinen ohjaus Keskustelu Ryhmätyöskentely	Posterin teko	20 min
Lopetus	Tytöt miettivät, mitä ovat oppineet ja palauttavat mieleen mukavan kosketuksen	Suullinen ohjeistus palautteen antamiseen ja kosketusharjoitukseen	Palautelomakkeet Kosketusharjoitus	5 min
				Yht. 65 min

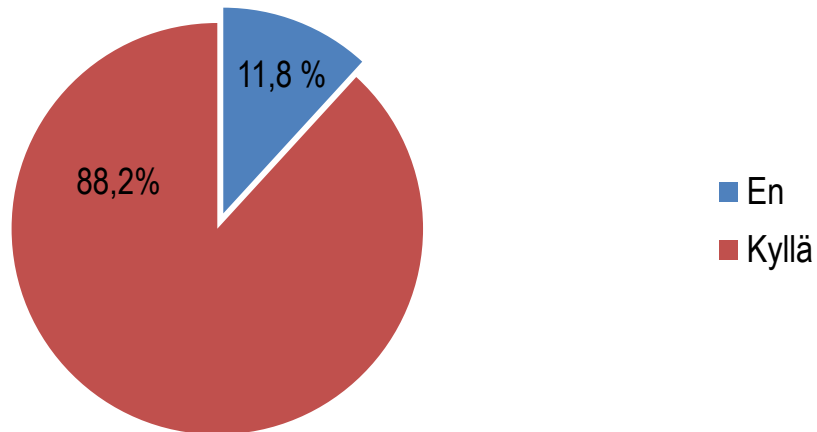
6 PROJEKTIN ARVIOINTI

6.1 Ohjaustapahtuman arviointi

Ohjaustapahtumamme laatutavoitteita olivat tiedon ymmärrettävyys ja selkeys, hyvä opettavuus, osallistuvuus sekä tiedon virheettömyys ja oikeellisuus. Laatutavoitteet ovat määritelty taulukossa 1. Ohjausmateriaalina käyttämämme diaesitys oli mielestämme selkeä ja yksinkertainen. Lähtökohtana oli se, että käymme asiat tyttöjen kanssa keskustelemalla läpi. Diaesitys tuki ohjaustamme, sillä asiasanat olivat koko ajan tyttöjen luettavissa, ja ne johdattelivat aiheisiin. Laatu-kriteereistä ymmärrettävyys oli haasteellinen, sillä tiedon tuli olla ikätasoista. Siihen saimme apua ohjaaja Mervi Koskelta ja projektipäällikkö Jussi Markukselta, jotka arvioivat diaesityksen ikätasoisuutta. Itse arvioimme ymmärrettävyyden ja selkeän tiedon laatutavoitteen onnistuneen, sillä kohderyhmämme osasi suorittaa heille annetut tehtävät sekä pystyivät vastaamaan kysymyksiimme ja osallistumaan keskusteluun.

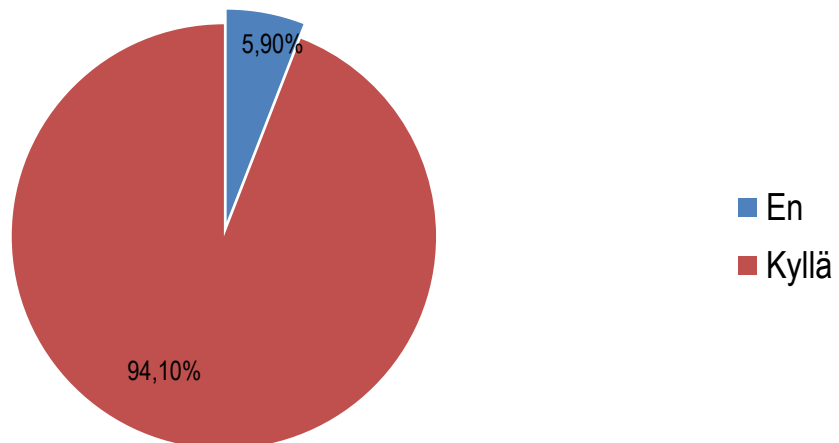
Opettavaisuutta pystyimme arvioimaan kyselylomakkeilla, jotka jaoimme tytöille ohjaustapahtuman jälkeen. Siinä kysyimme ”Opitko tunnilla jotain uutta?” ja ”Tiedätkö miten toimia, jos kohtaat seksuaalista häirintää koulussa?” Saadun palautteen perusteella suurin osa kohderyhmästä sai uutta tietoa ja tiesivät, miten tulee toimia kohdatessaan seksuaalista häirintää koulussa. Kysymysten tulokset näkyvät kuvioissa 2 ja 3. Opettavaisuuden laatutavoitteeseen kuului myös tiedon kiinnostavuus, mikä ilmeni tyttöjen käyttäytymisessä. He osallistuivat keskusteluihin aktiivisesti ja työskentely pienryhmissä oli tehokasta.

Opitko tunnilla jotain uutta?

KUVIO 2. "Opitko tunnilla jotain uutta?" -kysymyksen tulokset

Tiedätkö miten toimia, jos kohtaat seksuaalista häirintää koulussa?

KUVIO 3. "Tiedätkö mitä tehdä, jos kohtaat seksuaalista häirintää koulussa?" -kysymyksen tulokset

Oppilaat osallistuivat oppitunnilla paremmin kuin osasimme odottaa, ja tytöt alkoivat ohjeistuksen jälkeen tehdä tehtäviä. Hyvän osallistuvuuden kriteereitä ovat selkeät tehtävänannot ja käytettävän materiaalin innostavuus. Ohjausmateriaalimme perustui opinnäytetyömme tietoperustaan,

jossa pyrimme käyttämään luotettavaa, ajankohtaista ja tutkittua tietoa. Oli haastavaa löytää yhdenmukainen toimintaohje seksuaalista häirintää kohdanneelle kouluikäiselle, joten ohjeemme perustui omiin pohdintoihimme. Kävimme ohjeet läpi ohjaaja Mervi Koskelan ja projektipäällikkö Jussi Markuksen kanssa, ja heidän mielestään ne olivat tarkoituksenmukaiset.

Luokanopettaja Ulla Tolppa antoi meille kirjallista palautetta ohjaustapahtuman pitämisestä. Hän kertoi sisällön olevan ikätasolle sopivaa, ohjeistuksen olevan selkeää ja opetuksen havainnollistavaa. Hänen mukaansa tarkkailimme opetuksen ohessa kohderyhmää ja osasimme toimia eri tilanteiden mukaan, esimerkiksi annoimme lisäohjeita tarvittaessa. Aiheita käsiteltäessä tarkastelimme asioita eri näkökulmista. Opetusmateriaalimme oli toimiva ja aikatauluun sopiva. Yhteisen posterin tekemiseen kului kuitenkin enemmän aikaa kuin suunnittelimme, mutta olimme huomioineet virhearviot aikataulutuksessa varaamalla lisäaikaa ohjaustunnin loppuun. Jokainen tyttö jaksoi odottaa vuoroaan posterin kokoamisessa, mikä kertoo kiinnostuksesta aiheeseen. Lopulta posterin tekovaiheen pitkittyminen ei haitannut. Tolpan mukaan kohderyhmä vaikutti kaiken kaikkiaan kiinnostuneelta ohjaustapahtumastamme.

Saadun palautteen ja omien havaintojemme perusteella tulostavoitteemme toteutui. Mielestämme myös lyhyen aikavälin kehitystavoite toteutui, sillä tytöt saivat tietoa seksuaalisesta häirinnästä. Kuviot 2 ja 3 tukevat tätä päätelmää. Pitkän aikavälin kehitystavoitteen toteutumista emme pysty vielä arvioimaan, mutta Oulun Tyttöjen Talolla on mahdollisuus käyttää tekemäämme ohjausmateriaalia. Olemme tarjonneet Paulaharjun 6. luokan tytöille työkaluja seksuaalisen häirinnän tunnistamiseen ja vähentämiseen omalta osaltaan. Myös Tyttöjen Talo voi ohjausmateriaalimme avulla tukea toista pitkän aikavälin kehitystavoitteen toteutumista.

6.2 Työskentelyprosessin arviointi

Projektityöskentelytaitomme paranivat huomattavasti opinnäytetyötä tehdessämme. Tiedonhaku- taitomme kehittyivät vähitellen, ja osasimme paremmin arvioida, olivatko lähteet käyttökelpoisia ja luotettavia. Kirjoittaminen ja kielioppi kehittyivät koko ajan, ja kiinnitimme entistä enemmän huomiota tekstin virheettömyyteen. Mitä pidemmälle opinnäytetyöprosessi eteni, sen suunnitelmallisempia ja innostuneempia meistä tuli. Aloimme asettaa itsellemme selkeitä aikataulutavoitteita ja työskentelimme määrätietoisemmin kuin alussa.

Alussa tiedonhakumme keskittyi melko laajalle alueelle: haimme tietoa seksuaalisesta häirinnästä ja väkivallasta, eri laeista sekä sukupuolisensitiivisyydestä. Kävimme projektiryhmässä jatkuvaa keskustelua aiheemme rajaamisesta ja siitä, mitkä ovat opinnäytetyömme avainsanoja. Lopulta rajasimme seksuaalisen väkivallan ja ahdistelun pois sekä vähensimme lakitiedon määrää tietoperustasta. Päätimme, että tietoperustassa täytyy olla enemmän tietoa seksuaalikasvatuksesta, sukupuolisensitiivisyydestä sekä kohderyhmästämme eli kouluikäisistä tytöistä. Projektin edetessä ymmärsimme, että meidän tulee perehtyä myös eri ohjausmenetelmiin voidaksemme perustella suunnittelemaamme ohjaustapahtumaa.

Kustannusarvio laskettiin määrittelemällä hinnat panoksille, eli henkilötölle ja muille voimavaroille, joita toimenpiteet olivat edellyttäneet, kuten materiaaleille, matkoille ja ulkopuolisille palveluille. Tällöin resurssitarve saatiin selkeästi perusteltua, eli rahoittaja näkee perusteet, joiden pohjalta budjetti oli laadittu. (Silfverberg 2007, viitattu 9.8.2015.) Taulukossa 4 on kuvattuna projektimme hinta-arvio sekä toteuma. Hinta-arviomme oli 6 341 € vähemmän kuin lopullinen toteuma. Suuri budjetin ylittyminen johtui siitä, ettemme kyenneet arvioimaan henkilöstökuluja oikein, mikä olikin projektimme suurin kustannustyyppi. Olimme laskeneet omat työtuntimme sekä opettajien ja Tyttöjen Talolta saadun ohjauksen määrän liian alhaiseksi. Matkakustannuksia tuli myös lisää, sillä yksi meistä joutui kesän aikana kulkemaan hieman kauempaa muiden projektiryhmäläisten luo tekemään opinnäytetyötä. Saimme alitettua budjettia vain askartelu- ja opetusmateriaaleissa, sillä saimme osan tarvikkeista käyttöön yhteistyökoululta.

TAULUKKO 4. Projektin hinta-arvio ja toteuma

Kustannustyyppi	Hinta-arvio (€)	Toteuma (€)
<u>Henkilöstökulut</u>		
Opiskelijoiden työmäärä yhteensä 10 €/h	405h x 30 €/h = 12 150 €	607h x 30 €/h = 18 210 €
Vertaisarvioitsijoiden työmäärä 10 €/h	2h x 30 €/h = 60 €	2h x 30 €/h = 60 €
Opettajien työmäärä 20 €/h	5h x 40 €/h = 200 €	10h x 40 €/h = 400 €
Toimittaja 20 €/h	2h x 20 €/h = 40 €	2h x 20 € = 40 €
Englannin kielen lehtori 20 €/h	1h x 20 €/h = 20 €	1h x 20 €/h = 20 €
Tyttöjen Talolta saatu ohjaus 40 €/h	3h x 40€/h = 120 €	5h x 40 €/h = 200 €

Taiteilijan työ määrä 30 €/h	2h x 30 €/h =60 €	2h x 30 €/h = 60 €
<u>Askartelu- ja opetusmateriaalit</u>	20 €	6 €
<u>Matkakustannukset</u>	70 €	85 €
Yhteensä:	12 740 €	19 081 €

Riskitöntä projektia ei ole mahdollista saavuttaa: onnistuminen riippuu projektista itsestään sekä ulkoisista tekijöistä. Riskitekijät vaikuttavat siihen, onko suunniteltu ratkaisumalli mahdollinen toteuttaa ja onko se vakaalla pohjalla. Ulkoisten riskien toteutumiseen ei voida vaikuttaa. Tällaisia ovat esimerkiksi muutokset lainsäädännössä, rahoituksessa tai ympäristössä. Sisäiset riskit projektissa ovat seurausta sen omasta toteutusmallista. Nämä riskit ehkäistään suunnittelemalla ratkaisumalli niin, että riskien toteutuminen ei ole todennäköistä. (Silfverberg 2007, viitattu 15.7.2015.)

Projektimme riskit ja niiden välttämissuunnitelmat on kuvattu taulukossa 5. Yksi riskitekijä oli aikataulussa pysyminen. Työskentelimme osan ajasta eri paikkakunnilla, eli aikataulutus ja työnjako olivat merkittävä osa työsuunnittelua. Aluksi teimme opinnäytetyötä yhteisissä tapaamisissa, jolloin haasteeksi tuli aikataulujen yhteensovittaminen. Tulosta saatiin vähemmän aikaiseksi, sillä töitä tehtiin pääasiassa yhteisissä tapaamisissa. Lopulta päätimme tehdä selkeän työnjaon, jossa jokainen teki itsenäisesti oman osuuden ja osat sovitettiin yhteen. Lisäksi sovimme päivämäärät, jolloin eri kokonaisuuksien täytyi olla valmiina. Työskentely oli näin tehokkaampaa ja aikataulussa pysyminen varmempaa, sillä kaikki työskentelivät silloin kun olivat tehokkaimmillaan. Projektin edistyessä siirryimme jälleen ryhmätyöskentelyyn, jolloin se oli taas tehokkain tapa työskennellä.

Projektiryhmällämme ei ollut merkittävää kokemusta alakouluikäisen ohjaamistilanteista, eli toinen sisäinen riskitekijä projektissa oli ohjaustilanteen epäonnistuminen. Minimoimme riskin todennäköisyyden hakemalla tietoa kirjallisuudesta ja saamalla ohjausta asiantuntijoilta, jotka työskentelivät lasten ja nuorten parissa. Harjoittelimme ennalta ohjaustapahtuman pitämistä projektiryhmän kesken, jotta saimme tuntumaa ajankäyttöön, sanavalintoihin ja ohjaustapahtuman rakenteeseen.

Ulkoinen riskitekijä projektissamme oli yhteistyökoulun vetäytyminen projektista. Tällöin aikataulussa pysyminen vaikeutuisi, sillä olisi löydettävä uusi koulu, jossa ohjaustapahtuma järjestettäisiin. Alueellamme oli onneksi useita kouluja, joten tämä ei ollut projektimme onnistumisen kannalta liian suuri riskitekijä. Tämän riskin todennäköisyyttä vähensimme laatimalla yhteistyösopimuksen Paulaharjun alakoulun luokanopettajan kanssa. Näin heillä on sopimuksellinen vastuu huolehtia, ettei projekti jää heidän osaltaan kesken. Suurempi riskitekijä olisi ollut, jos toimeksiantajamme Oulun Tyttöjen Talo olisi vetäytynyt projektista. Todennäköisesti emme olisi pystyneet jatkamaan opinnäytetyön tekemistä ja olisi pitänyt etsiä uusi toimeksiantaja. Tämän pyrimme estämään tekemällä yhteistyösopimuksen Tyttöjen Talon kanssa, joten heillä oli sopimuksellinen vastuu projektista kuten Paulaharjun alakoulullakin. Edellä mainittuun riskiin pystyimme vaikuttamaan myös omalla kiinnostuneisuudella ja aktiivisuudella, mikä osoitti meidän olevan päteviä ja motivoituneita yhteistyökumppaneita.

TAULUKKO 5. Riskit ja niiden välttämissuunnitelmat

Riski	Välttämissuunnitelma
Aikataulussa pysyminen	Selkeä työnjako Sovitut päivämäärät työtehtävistä Itsenäinen työskentely
Ohjaustapahtuman epäonnistuminen	Kattava tietoperusta ja aiheeseen perehtyminen Ohjaustapahtuman harjoittelu Asiantuntijoilta saatu ohjaus
Toimeksiantajan tai yhteistyökoulun vetäytyminen projektista	Yhteistyösopimusten laatiminen Projektiryhmän motivoituneisuus ja aktiivisuus

7 POHDINTA

Opinnäytetyömme tulokset näkyvät eri kohderyhmien saaman hyödyn mukaan. Kohderyhmä hyötyi saamalla tietoa hyvissä ajoin seksuaalisesta häirinnästä sekä siitä, miten toimia kohdatesa-
saan sitä koulussa. American Association of University Women tekemän tutkimuksen mukaan seksuaalinen häirintä kouluvuosien aikana on yleistä (Fineran & Gruber 2007, viitattu 2.2.2016). Opetuksen kannalta hyöty näkyi niin, että vastaavanlaista ohjausta ei ole heidän koulussaan tarjottu. Ohjaustapahtumamme monipuolisti tytöille tarjottua opetusta. Yhteistyökoulu viestittää oppilaiden vanhemmille sekä henkilökunnalle, ettei koulussa hyväksytä seksuaalista häirintää ja siitä puhutaan. Ohjaustapahtumamme vahvistaa ajatusta siitä, että seksuaalisesta häirinnästä tulisi puhua hyvissä ajoin. Ihanteellista olisi, jos yhteistyökoulu ottaisi aiheemme osaksi heidän opetustaan. Näin edistäisimme projektillamme seksuaalisen häirinnän vähentämistä.

Opinnäytetyömme tuloksia voidaan verrata Koposen tekemään tutkimukseen 6. luokkalaisten ja heidän vanhempiensa käsityksistä lasten seksuaalisuudesta ja seksuaalikasvatuksesta. Enemmistö lapsista ja heidän vanhemmistaan koki, että seksuaalikasvatus tulisi aloittaa jo 10–12 vuotiaille. Teemojen tulisi nousta oppilaiden tarpeista ja olla ikätasolle sopivia. Vanhemmat pitivät erityisen tärkeänä itsensä arvostamisen merkitystä seksuaalikasvatuksessa. Tutkimustuloksista kävi ilmi, että lapset olivat tyytyväisiä opetukseen silloin kun se oli keskustelevaa ja tietoa annettiin riittävästi. (Koponen 2005, viitattu 10.3.2016.) Ohjauksemme oli palautteen mukaan ikätasolle sopivaa, keskustelevaa ja tietoa annettiin riittävästi. Lähes kaikki tytöistä oppi jotain uutta ja tiesivät tunnin jälkeen miten toimia kohdatessaan seksuaalista häirintää. Vanhemmat pitivät itsensä arvostamista tärkeänä teemana seksuaalikasvatuksessa ja mekin korostimme aihetta puhumalla omista rajoista ja niiden kunnioittamisesta. Opinnäytetyömme tulokset ovat siis samansuuntaisia tehdyn tutkimuksen kanssa.

Oppimistavoitteenamme oli opinnäytetyön aiheen sisäistäminen ja hallitseminen, jotta pystyimme järjestämään toimivan ohjaustapahtuman ja luotettavan ohjausmateriaalin. Perehdyimme Suomessa ja ulkomailla tehtyihin tutkimuksiin sekä kirjallisuuteen. Näin pystyimme kertomaan tytöille seksuaalisesta häirinnästä kattavasti ja asianmukaisesti. Tavoitteenamme oli myös oppia löytämään luotettavaa ja ajantasaista tietoa, missä kehityimme huomattavasti projektin edetessä. Kolmas oppimistavoite oli oppia ohjaamaan kouluikäisiä, johon saimme ohjausta asiantuntijoilta. Ohjaustapahtuman pitäminen oli hyvää harjoitusta, ja saimme kokemusta ohjaamisesta. Koemme

kuitenkin tarvitsevamme lisää käytännön harjoitusta, jotta voimme sanoa osaavamme ohjata kouluikäisiä.

Neljäntenä oppimistavoitteena oli oppia projektityöskentelyn perusteet. Työskentelyprosessin alussa meillä ei ollut kokemusta projektityöskentelystä, ja kaikki siihen liittyvä tieto oli uutta. Prosessin aikana olemme oppineet, mitä projektityöskentely on ja miten projekti toteutetaan onnistuneesti. Aluksi tähän liittyvät käsitteet ja vaiheet, kuten suunnitelman teko ja sen merkitys, olivat vaikeasti ymmärrettäviä. Prosessin myötä päätehtävät sisältöineen selkiytyivät ja eri vaiheiden merkitykset avautuivat meille. Saadun kokemuksen jälkeen osaamme tulevaisuudessa työskennellä projekteissa, joita voi tulla vastaan esimerkiksi työelämässä.

Ammatillista kehitystä on tapahtunut monella tapaa. Olemme saaneet kehittää ohjaustaitojamme, joita hoitotyön ammattilainen tarvitsee työssään päivittäin. Lisäksi olemme saaneet varmuutta puhua seksuaalisuudesta, mikä aiheena tulee vastaan monella hoitotyön alueella. Olemme hyödyntäneet moniammatillisuutta tekemällä yhteistyötä eri alojen ammattilaisten kanssa. Moniammatillisuus on siis ollut keskeinen voimavaramme, mitä hyödynnetään myös hoitoalalla. Saimme käytännön kokemusta pitkäkestoisesta ryhmätyöskentelystä, joka on yleinen työskentelymalli hoitoalalla.

Projektiyhmämme on mielestämme toiminut hyvin alusta loppuun asti. Jokaisella ryhmän jäsenillä on ollut omat vahvuutensa, joita on hyödynnetty opinnäytetyöprosessi eri vaiheissa. Ryhmäsämme on voinut kollegiaalinen ilmapiiri, joka on ilmennyt tasa-arvona ja jokaisen työpanoksen arvostamisena. Haasteena oli yhteisen ajan löytäminen, jota vaikeutti jokaisen omat harrastukset ja hetkellinen eri paikkakunnilla olo. Aikataulussa pysymistä edesauttoi yhteinen tavoite ja vahva motivaatio. Olimme varautuneet siihen, että eri vaiheet veisivät enemmän aikaa. Kuitenkin opinnäytetyön valmistumisen lopullinen takaraja on pitänyt.

Ohjaustapahtuman sisältö oli mielestämme onnistunut, mutta aina on kehitettävää. Yksi kehitettävä asia olisi ajankäytön parempi suunnittelu. Olisimme voineet käyttää enemmän aikaa keskusteluun ja siten käsitellä tyttöjen ajatuksia laajemmin. Ohjauksen aikana kommentoimme lyhyesti tyttöjen vastauksia ja siirryimme seuraavaan aiheeseen. Meidän olisi pitänyt ottaa enemmän huomioon hiljaisia tyttöjä, jotka eivät tuoneet ajatuksiaan aktiivisesti ilmi. Välillä luokanopettaja joutui rajoittamaan tyttöjä ja puuttumaan heidän käytökseensä, johon meillä ei ollut vielä osaamista. Olisi ollut hyödyllisempää pitää ohjaustapahtuma useamman kerran eri ryhmille, jolloin oli-

simme saaneet lisää varmuutta ohjaamiseen. Olisimme voineet myös kehittää ohjausmateriaaliamme tarkoituksenmukaisemmaksi saadun kokemuksen myötä. Ohjaustapahtuman arvioinnissa olisimme kaivanneet palautetta vielä useammalta ihmiseltä. Esimerkiksi jos toimeksiantaja olisi pystynyt osallistumaan ohjaustapahtumaan, olisimme saaneet lisää palautetta tapahtumasta. Näin olisimme voineet arvioida vielä luotettavammin laatutavoitteiden toteutumista.

Kehitysehdotuksena on tutkimuksen tekeminen siitä, milloin seksuaalinen häirintä kouluikäisten keskuudessa alkaa ja millä tavoin se ilmenee. Toinen ehdotus on tarkastella sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa seksuaalista häirintää. Lisäksi kehitysehdotuksena olisi luoda laajempi kokonaisuus seksuaalisesta häirinnästä, esimerkiksi koulupäivän mittainen tapahtuma. Toivomme, että seksuaalisesta häirinnästä puhutaan jatkossa vielä enemmän ja avoimemmin.

LÄHTEET

Aaltonen, J. 2012. Turvataitoja nuorille — opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 25.3.2015, <https://www.thl.fi/documents/10531/124365/Opas%202012%2021.pdf>.

Aaltonen, S. 2006. Tytöt, pojat ja sukupuolinen häirintä. Helsinki: Yliopistopaino Kustannus University Press.

Aho, T., Kotiranta-Ainamo, A., Pelander, A. & Rinkinen, T. 2008. Puhutaan seksuaalisuudesta – nuori vastaanotolla. Väestöliitto. Helsinki: VL-Markkinointi Oy.

Ahonen, T., Nurmi, J., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila, I. 2006. Ihmisen psykologinen kehitys. Helsinki: WSOY.

Becker, H., Meraviglia, M.G., Robertson, T., Rosenbluth B. & Sanchez, E. 2003. The Expect Respect Project - Creating a Positive Elementary School Climate. Journal of Interpersonal Violence, Vol. 18 No. 11. Viitattu 3.2.2016, <http://jiv.sagepub.com.ezp.oamk.fi:2048/content/18/11/1347.full.pdf+html>.

Cacciatore, R. & Korteniemi-Poikela, E. 2015. Seksuaalisuuden portaat. Helsinki: Opetushallitus.

Cantell, H. 2010. Ratkaiseva vuorovaikutus. Pedagogisia kohtaamisia lasten ja nuorten kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Fineran, S. & Gruber, J.E. 2007. The Impact of Bullying and Sexual Harassment on Middle and High School Girls. Violence Against Women Volume 13 Number 6. Viitattu 2.2.2016, <http://vaw.sagepub.com.ezp.oamk.fi:2048/content/13/6/627.full.pdf+html>.

Hyttinen, N. 2006. Arviointi avuksi projektityöhön. Helsinki: Trio-Offset Oy.

Ihmisoikeudet. 2015. Seksuaalioikeudet. Viitattu 30.03.2015, <http://www.ihmisoikeudet>.

net/index.php?page=seksuaalioikeudet.

Jokela, E. & Pruuki, H. 2010. Jo iso vielä pieni: kouluikäisen lapsen maailma. Helsinki: Lasten Keskus.

Kalliopuska, M. 2005. Psykologian sanasto. Helsinki: Otava.

Kannas, L. & Peltonen, H. 2006. Terveystieto tutuksi - ensiapua terveystiedon opettamiseen. Helsinki: Hakapaino Oy.

Karlsson, Å. & Marttala, A. 2001. Projektikirja - Onnistuneen projektin toteuttaminen. Tampere: Talentum Media Oy.

Kauppila, R. 2000. Ihmisen tapa oppia. Jyväskylä: PS-kustannus.

Koistinen, P., Ruuskanen, S. & Surakka, T. 2004. Lasten ja nuorten hoitotyön käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Kontula, O. & Meriläinen, H. 2007. Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suomessa. Väestöliitto. Vantaa: Dark Oy.

Koponen, K. 2005. "En ole oikein perillä asioista, mutta tiedän asiat" 6.-luokkalaisten ja heidän vanhempiensa käsityksiä lasten seksuaalisuudesta ja seksuaalikasvatuksesta. Jyväskylän yliopisto.

Viitattu

10.3.2016,

https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/10143/URN_NBN_fi_jyu-2005312.pdf?sequence=1.

Korhonen, S. 2008. Lapsen ja vanhemman välisen myönteisen vuorovaikutuksen vahvistaminen: Vuorovaikutusleikkioppaan käyttö kasvatusneuvonnan ja -ohjauksen apuvälineenä. Viitattu 16.2.2016, <https://www.thl.fi/documents/10542/473773/vuo0vovaikutusleikkiopas.pdf>.

Lichty, L.F., Torres J.M.C., Valenti, M.T. & Buchanan, N.T. Sexual harassment policies in K-12 schools: examining accessibility to students and content. J Sch Health. 2008. Viitattu 17.6.2015,

<http://web.a.ebscohost.com.ezp.oamk.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=4cc430c3-179c-41e2-b2d4-b90d9659a211%40sessionmgr4002&vid=0&hid=4104>.

Perusopetuslaki 21.8.1998/628. Viitattu 2.5.2015, <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>.

Ryttyläinen, K. & Valkama, S. 2010. Seksuaalisuus hoitotyössä. Helsinki: Edita Prima.

Silfverberg, P. 2007. Ideasta projektiksi. Projekti vetäjän käsikirja. 1. Painos. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Silfverberg, P. 2007. Ideasta projektiksi. Projektin vetäjän käsikirja. Viitattu 30.6.2015, 15.7.2015. 1.7.2015, http://www.helsinki.fi/urapalvelut/materiaalit/liitetiedostot/ideasta_projektiksi.pdf.

Silfverberg, P. 2003. Projektinvetäjän opas. Helsinki: Konsulttitoimisto Planpoint Oy.

Tasa-arvoaltuutettu. 2015. Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä on tasa-arvolaisissa tarkoitettua syrjintä. Viitattu 25.3.2015, <http://www.tasa-arvo.fi/syrjinta/hairinta>.

Vilkka, H. 2011. Seksuaalinen häirintä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Viirkorpi, P. 2000. Onnistunut projekti - Opas kunta-alan projektityöskentelyyn. Helsinki: Suomen kuntaliiton painatuskeskus.

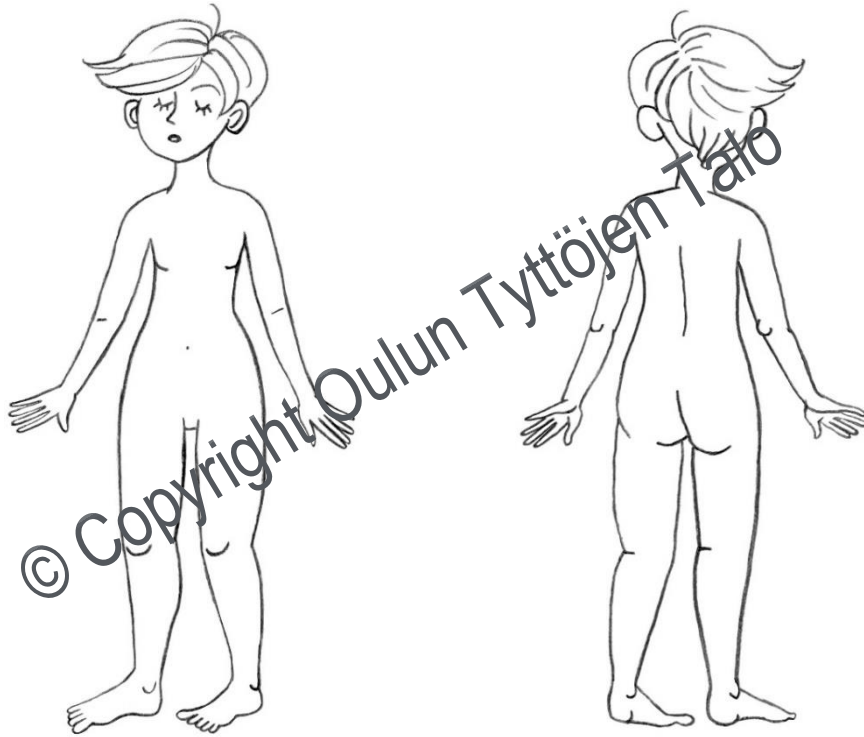
Virtanen, P. 2000. Projektityö. Porvoo: WSOY.

LIITTEET

LIITE 1: Toiminnallisen tehtävän materiaali

LIITE 2: Palautelomake oppilaille

LIITE 3: Palautelomake opettajalle

Palautelomake tytöille ”Tässä menee mun rajat”-oppitunnista

Opitko tunnilla jotain uutta? ☐ KYLLÄ ☐ EN

Tiedätkö miten toimia jos kohtaat seksuaalista häirintää koulussa? ☐ KYLLÄ
☐ EN

Haluaisitko jutella jonkun aikuisen kanssa seksuaalisesta häirinnästä? ☐
KYLLÄ ☐ EN

Jäikö jokin asia mietityttämään sinua,
☐ EI

☐ KYLLÄ, mikä? _____

